

عنوان مقاله:

نقش واژه ها و تعبیر عامیانه در بازتاب انتقادات اجتماعی؛ مطالعه موردی: «پنج نمایشنامه از میرزا آقا تبریزی»

محل انتشار:

دوفصنامه زبان و ادب فارسی (نشریه سابق دانشکده ادبیات دانشگاه تبریز)، دوره 74، شماره 244 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 30

نویسنده:

حمید جعفری قره علی - دانشیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه رفسنجان، ایران

خلاصه مقاله:

«پنج نمایشنامه» نوشته میرزا آقا تبریزی از نخستین نمایشنامه های ادب فارسی است که اوضاع نابسامان و ناگوار دوره ناصری را با انشایی آمیخته به طنز نشان می دهد. این نمایشنامه ها با وجود نداشتن وحدت زمان، مکان و موضوع به دلیل دربرداشتن برخی از حقایق تاریخی اهمیت دارند. جایگاه و اعتبار عنصر گفت وگو در نمایشنامه ها از عوامل تاثیرگذار بر بسامد حضور تعبیر عامیانه در این نوع ادبی است. در متون ادبی مردم پسند، سازه های دستوری و واژگانی زبان عامه که به دلیل برجستگی، کانونی می شوند، با توجه به قابلیت های خود، تصاویری از واقعیت های اجتماعی را که مورد انتقاد نویسنده است، گاه با صراحت و زمانی با کنایه ترسیم می کنند. در این پژوهش که به شیوه توصیفی-تحلیلی انجام شده است، واژه ها و تعبیر فرهنگ عامه که ظرفیت نمایشی روایت ها را بالا می برند و در انعکاس اوضاع اجتماعی کارایی دارند، بررسی می شود. براساس یافته های این پژوهش در نمایشنامه های میرزا آقا تبریزی، عناصر دستوری شدت بخش، کنایات، صفات، قیدها و برخی از افعالی که خاستگاه اجتماعی آن ها فرهنگ عامه است یا بسامد آن ها در تداول عامه بیش تر است، حضوری چشمگیر دارند و به دلیل شفافیت و قدرت القایی در بسترسازی برای اجرای نمایشنامه ها، یاریگر نویسنده اند. این واحدهای زبانی در بازگویی موضوعات فرهنگی و اجتماعی نیز نقشی تعیین کننده دارند. به همین روی می توان گفت گزینش واژه های نشاندار زبان عامه در «پنج نمایشنامه از میرزا آقا تبریزی» عمدانه بوده و حضور هدفمند آن ها به گزارش روایات، بازتاب انتقادات اجتماعی و بیان شیوای نویسنده جهت داده است.

کلمات کلیدی:

نمایشنامه، میرزا آقا تبریزی، واژه های عامیانه، انتقادات اجتماعی، سبک شناسی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1423845>

